Hom. 4. riatur: quia humiliauit vxorem proximi ſui. CHRY. in Ho. Dicit autem: Noli timere accipere, i. domi retinere: iam enim mēte dimiſſa erat. RABA. Vel noli timere accipere eam nuptiali conuentu & aſſidua cohabitatione. CHRY. ſup Matth. Propter tres autem cauſas apparuit angelus Ioſeph hoc dicens ei: Primo ne iuſtus homo, ignorans faceret rem iniuſtam ex propoſito iuſto: deinde propter honorem ipſius matris: nam ſi dimiſſa fuiſſet, apud infi

m Pariet autem filium, & vocabis nomen eius Ieſum: ipſe enim ſaluum faciet populum ſuū a peccatis eorum.

deles, turpi ſuſpitione carere nō poterat: Tertio vt intelligens Ioſeph ſanctam conceptionem, diligētius ſe cuſtodiret ab illa quàm prius: ideo tamen non ante conceptionem virginis venit ad Ioſeph, vt nec cogitaret hæc quæ cogitauit, ne pateretur quæ paſſus eſt Zacharias culpam infidelitatis incurrens de conceptione coniugis iam longeuę: incredibilior enim erat res virginem poſſe concipere quàm anum.

Homil. 4. CHRY. in Hom. Vel ideo turbato iam Ioſeph angelus venit, vt appareat Ioſeph ſapientia, & vt hoc ipſum fieret ei eorum quæ dicebantur demonſtratio. Dum enim audit ab angelo, quæ intra ſe cogitauerat, indubitabile ſignum erat, ꝙ a Deo mitteretur, cuius ſolius eſt ſcire cordis ſecreta. Sermo etiam euangeliſtæ inſuſpicabilis fit, demonſtrans Ioſeph paſſum quod improbabile eſt virum pati, Virgo etiam omnem malam ſuſpitionem effugit ex hoc, quòd vir qui Zelotipiam paſſus eſt, eam ſuſcepit, & poſt conceptionem ſeruauit. Ideo autem virgo Ioſeph, hæc quæ angelus nunciarat non dixit: quia non æſtimabat ſibi credi a ſponſo, & maxime iam in ſuſpitionem adducto. Virgini autē ante conceptionem annunciat angelus, ne ſi poſt conceptionem differret, in anguſtia eſſet. Oportebat autem extra turbationem eſſe illam matrem, quę omnium conditorem recepit. Non ſolum autē angelus ab iniqua commiſtione virginem excuſat: ſed & ſupra naturam concepiſſe demonſtrat, non ſolum timorem auferens, ſed & lætitiam addens. vnde ſubdit: Quod enim in ea natum eſt de Spirituſancto eſt. GLO. Aliud eſt naſci in ea, & aliud ab ea. naſci ab ea, eſt prodire in lucem: naſci in ea eſt idem quod concipi. vel ſecundum præſentiam angeli quam habet ex Deo, cui futurū quaſi

Quæſt. 52. præteritum eſt natum dicitur. AVG. De quæſt. no. & vet. teſta. Sed ſi de Spirituſancto natus eſt Chriſtns, cur dictum eſt: Sapientia ædificauit ſibi domum? Quomodo iſta gemina ratione debet intelligi? Primum enim domus Chriſti eccleſia eſt, quam ædificauit ſibi ſanguine ſuo. deinde poteſt & corpus eius dici domus eius, ſicut dicitur templum eius. Factum autem Spiritusſancti: factum filij Dei eſt, propter naturæ & voluntatis vnitatem: ſiue enim pater faciat, ſiue filius, ſiue ſpiritusſanctus: Trinitas eſt quę operatur,

Cap. 38. & quicquid tres fecerint, Dei vnius eſt. AVG. in Enchi. Numquid tamen ideo dicturi ſumus patrem hominis Chriſti, eſſe Spiritumſanctum, vt Deus pater verbum genuerit? Spiritusſanctus hominem? quod ita abſurdum eſt, vt nullę fideles aures id valeant ſuſtinere. Quomodo ergo dicimus Chriſtum natum de Spirituſancto, ſi non eum genuit Spiritusſanctus? an quia fecit eum? inquantum enim homo eſt, factus eſt, ſicut Apoſtolus dicit: Factus ex ſemine Dauid, ſ. carne: neque enim quia mūdum iſtum fecit Deus: dici eum fas eſt Dei filium, aut natum ex Deo: ſed factum, vel creatum, vel conditum. hic autem cum confiteamur eum, natum de Spirituſancto & Maria virgine, quomodo non ſit filius Spiritus-

In Enchir. cap. 39. ſancti, & ſit filius Mariæ virginis? non ergo concedendum eſt, quicquid de aliqua re naſcitur, continuo eiuſdem rei filium nūcupandum. vt enim omittam aliter de homine naſci filium, aliter capillum, pediculum & lumbricum, quorum nihil eſt filius. Certe homines qui naſcuntur ex aqua, & ſpiritu, non aquę filios, recte eos dixerit quiſpiam: ſed Dei patris & matris eccleſiæ. Sic ergo de Spirituſancto natus eſt, & filius Dei patris eſt non Spiritusſancti.

Hom. 4. m ¶ CHRY. in Ho. Quia hoc quod angelus ad Ioſeph dixerat ſupra humanam cogitationem & legem naturæ erat, non ſolū ex præteritorum reuelatione confirmat quæ dixerat: ſed etiam ex futuris dicens: Pariet autem filium. GLO. Vt enim non videretur Ioſeph, amplius coniugio non eſſe neceſſarius, cum conceptio eſſet facta ſine eius auxilio: oſtendit, quòd quamuis non ſit neceſſarius conceptui: tamen vtilis eſt procurationi: quia ipſa pariet filiū, & tunc matri & filio erit neceſſarius: matri vt ab infamia defendat: filio vt eum nutriat & circūcidat. Quæ circūciſio notatur vbi dicit: Et voca. no. eius Ieſum. In circūciſione enim ſolet dari nomen. CHRY. ſuper Matth. Non autem dixit pariet tibi filium ſicut ad Zachariam. Ecce Heliſabeth vxor tua pariet tibi filium: quia mulier quæ ex viro concipit: marito ſuo filium parit: quia magis ex illo eſt quàm de ipſa, hæc autem quæ non de viro conceperat, non viro filium peperit, ſed ſibi tantummodo.

Hom. 4. CHRY. in Ho. Vel indeterminate hoc poſuit: vt oſtendat, quòd eum peperit orbi terrarum vniuerſo. RABA. Dicit autem: Vocabis nomen, &

Hom. 4. non impones, quia ab æterno impoſitum eſt. CHRY. in Hom.

F Hinc aſt oſtendit admirabilem eſſe partum: quia Deus eſt, qui nomē deſuper per angelum mittit, nec nomen quodcūque, ſed quod eſt infinitorum bonorum theſaurus. Ideoq; interpretatur illud angelus, bonam ſubſtituens ſpem, & ex hoc ad credendum quod dicebatur inducit. Facilius namque ſollicitamur ad proſpera, & promptius fidem accōmodamus ſecundis. HIERO. Ieſus.n. Hebræo ſermone ſaluator dicitur. Etymologiam ergo nominis ſignificat dicens: Ipſe

n Hoc autem totum factum eſt, vt adimpleretur quod dictum eſt a domino per prophetam dicētem: Ecce virgo in vtero habebit & pariet filium, & vocabitur nomē eius Emanuel, quod eſt interpretatum, nobiſcum Deus.

enim ſaluum faciet populum ſuum a peccatis eorum. Oſtendit.n. eundem totius mundi ſaluatorem, & noſtræ ſalutis authorem. Saluat quidem non incredulos: ſed populum ſuum, hoc eſt, in ſe credentes ſaluat, non tamen a viſibilibus hoſtibus, quàm potius inuiſibilibus, hoc eſt a peccatis ſaluat, non armis pugnando: ſed peccata

G relaxando. SEVE. Veniant & audiant qui requirunt, quis eſt quem Maria genuit? Ipſe.n. ſaluum faciet populum ſuum, non alterius ſaluum faciet populum. vnde, a peccatis eorum: eſſe Deum qui peccata donat ſi Chriſtianis non credis: crede infidelibus vel Iudæis dicētibus: Nemo poteſt peccata dimittere, niſi ſolus Deus.

n REMI. Mos fuit euangeliſtæ, ea quæ dicit de veteri teſtamento confirmare, propter iudæos, qui in Chriſtum crediderant, vt agnoſcerent ea eſſe completa in gratia euangelij, quæ prædicta fuerant in veteri teſtamento, & ſubdit: Hoc autem totum factum eſt. Quærendum autem eſt in hoc loco quare dixerit, hoc totum factum eſſe, cum ſuperius ſolam conceptionem narrauerit? Sed ſciendum, quòd hoc ideo dixit, vt demonſtraret quòd ante in præſentia Dei factum fuit, quàm fieret apud homines. Siue ita præteritarum rerum erat narrator, totum factum eſſe dixit: quia quādo hoc ſcripſit, iam totum factum erat. RABA. Vel hoc totum

H factum eſt, eſſe dicit, quòd virgo deſponſaretur, quòd caſta ſeruaretur, quòd grauida inueniretur, quòd per angelum reuelaretur: vt adimpleretur quod dictum eſt. Non enim hoc impleretur, quòd virgo conciperet & pareret: niſi deſponſata eſſet, ne lapidaretur, & niſi ab angelo ſecretum detegeretur: & ita eam Ioſeph acciperet, ne dimiſſa per infamiam effugeret, & lapidatione periret. Si ergo ante partum periret, caſſaretur prophetia quæ ait: Pariet filium. GLO. Vel poteſt dici, quòd, vt non penitus cauſaliter. non enim ideo impletum eſt: quia implendum erat: potius autem conſecutiue, ſicut & in Geneſi ſuſpendit alterum in patibulo, vt coniectoris veritas probaretur, quia non ſuſpenſo, coniectoris veritas eſſet probata, ſic & in hoc loco intelligendum eſt, quòd hoc factō quod prædictum

Hom. 5. eſt, prophetia impleta eſt. CHRY. in Hom. Vel aliter Quia vidit angelus abyſſum diuinæ miſericordiæ, naturæ leges ſolutas, & eum qui erat omnibus ſuperior, ad hominem qui erat omnibus inferior deſcendiſſe. Hæc & huiuſmodi vno verbo oſtendit dicens:

I Hoc autem totum factum eſt, quaſi, dicat, ne putes, quòd hæc nunc tantum Deo placentiolim præordinata ſunt: decenter enim angelus non virgini, ſed Ioſeph prophetiam inducit, quaſi in prophetis meditanti & experto. Et primo quidem virginem coniugem appellauerat, nunc autem virginem cum propheta inducit, vt hoc etiam a propheta audiret, quaſi diu præmeditatum. vnde ad fidem eorum quæ dicebantur, inducit Eſaiam, vel magis Deum. nō enim dicit: Vt impleretur quod dictum eſt ab Iſaia: ſed quod dictum eſt a domino per Iſaiam. HIERO. ſuper Iſaiam: Quoniam autem præmittitur in propheta: Dabit dominus ipſe vobis ſignum, nouum debet eſſe atque mirabile. Si autem iuuencula vel puella vt iudæi volunt, & non virgo pariat, quale ſignum poterat appellari, cum hoc nomen ætatis ſit, non integritatis? Et reuera virgo Hebraice Bethula appellatur, quæ in præſenti loco non ſcribitur in propheta. Sed pro hoc verbo poſitum eſt Halma, quod præter 70 omnes adoleſcentulam tranſtulerunt. Porro halma apud eos,

K ambiguum eſt. dicitur enim & adoleſcentula & abſcondita. ergo halma non ſolum puella vel virgo: ſed virgo abſcondita dicitur & ſecreta, quæ nunquàm virorum patuerit aſpectibus, ſed magna parentum diligentia cuſtodita ſit. Lingua quoque punica, quæ de Hebræorum fontibus manare dicitur, proprie virgo halma appellatur. In noſtro quoque ſermone halma, dicitur ſancta, omniumq; penè linguarum verbis vtuntur Hebræi, & quantum cum mea pugno memoria, nunquàm me arbitror halma de muliere nupta legiſſe: ſed de ea quæ eſt virgo, vt non virgo ſolummodo ſit: ſed in annis adoleſcentiæ: poteſt.n. fieri, vt virgo ſit vetula. Iſta aūt virgo erat in annis puellaribus, vel certe virgo non puella, quæ adhuc virum noſſe non poſſet. HIER. ſuper Matth. Pro eo autem, quòd euangeliſta Matthæus dicit: In vtero habebit. in propheta quia futura prædicit, ſignificat quòd futurum ſit, & ſcripſit, Accipiet. Euangeliſta autem, quia non de futuro: ſed de præterito narrat hiſtoriam, mutauit accipiet & poſuit, Habebit: qui autem habet, nequaquam accepturus eſt. Dicit autem: Ecce virgo in vtero habebit & pariet filium. LEO in epiſtola ad Flauianum: Conceptus

Lib. 3. in ex poſitione cap. 3.

בתולה
עלמה

ceptus quippe eſt de ſpirituſancto intra vterū Virginis matris, quę ita illum ſalua virginitate edidit, quemadmodum ſalua virginitate concepit. AVG. in ſer. de Natiui. Qui enim dirupta corpori membra in aliis poterat reintegrare tangendo, quāto magis in ſua matre quod inuenit integrū non violauit naſcēdo? creuit enim in eius partu corporis integritas potius quàm decreuit, & virginitas ampliata eſt potius q̃ fugata. THEO. in Ser. Epheſi. concilij. Quia vero Photinus purum hominem dicit, qui natus eſt, Dei nō dicens partum, & qui ex vulua proceſſit hominem proponit a Deo diuiſum, dicat nunc quomodo natura humana per vuluam virginalem nata, virginitatem vuluæ ſeruauit incorruptā, nullius enim hominis mater Virgo permanſit. Sed quia natus eſt carne Deus verbum, cuſtodit virginitatem, ſeipſum per verbum eſſe oſtendens, neque enim noſtrū verbum cum paritur corrumpit mentē, neque Deus verbū partum eligens peremit virginitatem; Sequitur, {Et vocabunt nomen eius Emanuel. CHRY. in Hom. Conſuetudo quidem eſt ſcripturę res quæ contingunt pro nominibus ponere. Nihil ergo eſt aliud quod dicit, Vocabunt nomen eius Emanuel, quàm videbunt Deū cum hominibus, vnde non dicit, Vocabis, ſed vocabunt. RABA.

Lib. 3. ad ex poſitionem Cap. 7. Primo quidem angeli pſallentes, ſecundo Apoſtoli prædicātes adhuc & ſancti martyres, deinde cuncti credentes. HIERO. ſup Eſaiam, Septuaginta autem reliqui tranſtulerunt ſimiliter Vocabis, pro quo hic ſcriptum eſt vocabunt, quod in hebręo non habet:

Karatha verbū enim charatim, quòd oēs interpretati ſunt vocabis, poteſt intelligi & vocabis, ꝙ ipſa ſcilicet virgo quæ cōcipiet & pariet Chriſtum, Emanuel appellatū ſit nomine, quod interpretatur nobiſcū Deus. REMI. Quærendum autem eſt, quis eſt interpręṫatus hoc nomen, Propheta aut Euangeliſta, aut aliquis translator, Sed ſciendum ꝙ Propheta non eſt interpręṫatus, ſancto autem euangeliſtæ quid neceſſe fuerat interpretari, cum ſcriberet hebræo ſermone? fortaſſis quia hoc nomen obſcurum erat apud hebræos, icc irco dignum erat interpretatione. Sed magis credendum eſt quòd aliquis translator ſit interpretatus, ne haberetur hoc nomen obſcurum apud latinos, hoc denique nomine, duæ ſubſtantiæ, diuinitatis ſcilicet & humanitatis in vna perſona domini noſtri Ieſu Chriſti deſignantur, quia qui ante omnia ſęcula ineffabiliter genitus eſt a Deo patre, idem ipſe in fine temporum factus eſt Emanuel, ideſt nobiſcum Deus ex Virgine matre. Quod autē dicitur nobiſcū Deus, poteſt intelligi hoc modo, nobiſcum factus eſt, ideſt paſſibilis, mortalis & per omnia noſtri ſimilis abſque peccato, ſiue quia ſubſtantiam noſtræ fragilitatis quā aſſumpſit, ſubſtātiæ ſuæ diuinitatis in

Lib. 3. in ex poſit. ca. 7. vnitate perſonæ coniunxit. HIERO. ſuper Eſaiam. Sed ſciendum ꝙ Hebræi hoc de Ezechia filio Achaz prophetari arbitrātur, quòd ipſo regnante capta ſit Samaria: quod omnino probari nō poteſt. Siquidē Achaz filius Ioathan regnauit ſuper Iudæā & Hieruſalem annis xvj. cui ſucceſſit in regnum filius eius Ezechias annos natus. xxiij. & regnauit ſuper Iudæā & Hieroſolymā annis. xxix. quomodo ergo quā vidit primo anno Achaz ꝓpheciā de Ezechiæ conceptu dicitur & natiuitate: cum eo tempore cum regnare cęperat Achaz iam nouem eſſet Ezechias annorum? niſi forte ſextum Ezechiæ regni annum quo capta eſt Samaria, infantiam eius appellari dicant non ætatis, ſed imperij: quod coactum eſſe ac violentum etiā ſtultis patet, Quidam de noſtris Eſaiam prophetam duos filios habuiſſe cōtendit, Iaſub & Emanuel, Emanuel de ꝓphetiſſa vxore ſua eſſe generatum in typum domini ſaluatoris, hoc autem fabulo

In Dialogo con. Iudæos ſum eſt. PETRVS. Alfonſus, {Non enim ſcitur, quòd aliquis homo illius tēporis Emanuel ſit vocatus. Sed obiicit hebræus, qūo ſtare poterit quod hoc propter Chriſtum dictum ſit & Mariam, cū ab Achaz vſque ad Mariam multa centena annorum tranſierunt? Sed licet ad Achaz loqueretur propheta, nō ſolum tamen ad eum vel de ſuo tempore dicta eſt prophetia. Propter hoc enim dictum eſt, Audite domus Dauid, nō audite Achaz. Iterū, Dabit dominus ipſe vobis ſignum, addit ipſe, Ac ſi diceret, non alius, ex quo pōt intelligi ipſum dn̄m ſignum eſſe futurum. Quod etiam pluraliter ait, vobis & non tibi, innuitur nō propter Achaz vel ad ipſum ſolū

Lib. 3. ad ex poſi. cap. 7. hoc dictum fuiſſe. HIERO. ſuper Eſaiam, {Eſt ergo ſic intelligendum quod dicitur ad Achaz. Iſte puer qui naſcetur ex virgine domus Dauid, nunc appelletur Emanuel, ideſt nobiſcū Deus, quia a rebus ipſis probabiliter a duobus regibus inimicis liberata, patebit Deum te habere præſentem. Poſtea autem vocabitur Ieſus, ideſt ſaluator, eo quòd vniuerſum genus hominum ſit ſaluaturus. Non mireris ergo o domus Dauid ad rei nouitatem, ſi virgo Deum pariat quæ tantam habeat poteſtatem vt multo poſt tempore

Li. 12. ca. 45 naſciturus te nunc liberet inuocatus. AVG. Contra Fauſtū. Quis autem dementiſſimus diceret cū Manicheo verius eſſe fidei de Chriſto ſine teſte non credere, cum Apoſtolus dicat, Quomodo credent ei quem non audierunt? aut quomodo audient ſiue prædi

A cante? Vt autem non contemnerentur, neque fabuloſa ducerentur, quæ Apoſtoli nunciabant, demōſtratur hæc a prophetis fuiſſe prædicta, quia etſi atteſtabantur miracula, non defuiſſent qui magicæ potentiæ cuncta illa tribuerent, niſi talis eorum cogitatio conteſtatione prophetica vinceretur. Magicis enim artibus longe antequàm naſceretur Prophetas ſibi conſtituere a quibus prænunciaretur, nemo vtiq; diceret. Si etiam dixerimus homini gētili, crede Chriſto, quia

c Exurgēs autem Ioſeph a ſomno, fecit ſicut præcepit ei Angelus domini, & accepit Mariam coniugem ſuam. Et non cogno-

Lib. 13. con Fauſtū. ca. 7 Deus eſt, & reſponderit, Vnde credo? prolataque authoritate prophetarum oſtenderimus fidem prophetarum ex his quæ ventura cecinerunt, eueniſſe cernuntur. Credo enim quòd eum nō lateret, quātas a regibus huius ſæculi perſecutiones prius pertulerit Chri-

B ſtiana religio, videat nunc ipſos reges terræ Chriſti imperio ſubiugatos, omneſque gentes eidem ſeruientes, quæ omnia per prophetas fuerunt prædicta. Hoc ergo audiens de ſcriptura prophetica & cernens in vniuerſa tria completa moueretur ad fidem. GLO. Horum ergo errorem euangeliſta excludit dicens, {Vt adimpleretur quod dictum eſt a domino per prophetam.} Prophetia autem alia eſt ex prædeſtinatione Dei, quā neceſſarium eſt euenire omnibus modis, vt ſine noſtro impleatur arbitrio, vt illa de qua modo agimus, vnde dicit, Ecce: ad demonſtrādum certitudinem prophetiæ: alia eſt ex præſcientia Dei cui noſtrum admiſcetur arbitrium, & cooperante gratia conſequimur præmium, vel ab ea iuſte relicti tormentum: alia non ex præſcientia, ſed eſt quædam comminatio more humano facta: ſicut illud, Adhuc quadraginta dies & Niniue ſubuertetur, intelligendo, niſi Niniuitæ corrigantur.

o ¶ REM. Eo aditu rediit vita quo ingreſſa eſt mors. Per inobedientiā enim Adæ omnes perditi ſumus, per obedientiā Ioſeph om-

C nes ad priſtinum ſtatum incipimus reuocari, nam his verbis magna nobis virtus obediētiæ commendatur, quibus dicitur. {Ex. autem Io. a ſon. fe. ſicut præce. ei ange. domini.} GLO. Non tantum quod præcepit angelus fecit, ſed etiā ſicut præcepit. Quiſquis etiam a Deo monetur ſoluat moras, ſurgat a ſomno, faciat quod iubetur, {Et acce. Ma coniu. ſuam.} CHR. ſuper Matt. Non in domo accepit eā, nec enim adhuc dimiſerat eam de domo, ſed de animo ſuo depoſuerat eam, & iterum in animum ſuum eam recepit. REMI. Vel accepit celebratis nuptiis vt coniux vocaretur, non tamen vt concumberet, quia ſequitur, {Et non cognoſcebat eam.}

Nō lōge ab initio libri HIER. contra Heluidium, Sed Heluidius ſuperfluo labore deſudat, cognoſcendi verbum ad coitum magis quàm ad ſcientiam eſſe referendum, quaſi hoc quiſquam negauerit, & eas in eptias quas redarguit aliquando prudens quiſpiam potuerit ſuſpicari. Deinde vult dicere, quòd Donec ſiue Vſque aduerbium, certum tempus ſignificet, quo completo fiat aliud quod vſque ad illud tempus nō fie-

D bat, vt hic. {Non cogno. eam do. pe. filium} Apparet inquit cognitā eſſe poſt partum, cuius cognitionem filii tantum generatio differebat. Et ad hoc approbandum congerit de ſcripturis exempla quàm plurima. Ad quod reſpōdemus, Et nō cognoſcebat, & Vſque vel Donec in ſcripturis dupliciter intelligenda. Et de eo quidem qđ ſcriptū eſt. Nō cognoſcebat: ad coitū eſſe referēdum ipſe diſſeruit nullo dubitante, quin ad ſcientiam ſæpe referatur, vt ibi, Remanſit puer Ieſus in Hieruſalem, & non cognouerunt parentes eius. Sic etiam Donec in ſcriptura ſæpe certū tempus, ſicut ipſe diſſeruit ſignificat, ſæpe infinitum. vt eſt illud, Donec conſeneſcatis, ego ſum: nunquid poſtquam illi ſenuerint, Deus deſiſtet? Et ſaluator in euangelio, Ecce ego vobiſcum ſum vſque ad conſumationem ſæculi, ergo poſt cōſumationē ſęculi a diſcipulis abſcedet? Et Apo Oportet illum regnare donec ponat inimicos ſub pedibus eius, nunquid poſtquam illi ſub pedibus erunt, regnare deſiſtet? Intelligat ergo ea de quibus poſſet ambigi ſi non fuiſſent ſcripta ſignificari. Cętera vero noſtræ intelligentiæ dereliqui, iuxta quod euangeliſta illud in

E dicat, de quo ſcandalum poterat moueri, non eam cognitam eſſe a viro vſque ad partum, ut multo magis intelligeremus cognitā non fuiſſe poſt partum. HIERO. ſuper Matth. Vt ſiquis dicat Donec ille vixit, nō eſt hoc locutus, nunquid per hoc ſignificauit quia poſt mortem ille locutus eſt? quod fieri non poteſt. ſicut & Ioſeph ante partum credibile fuit vt non cognoſceret eam, quia nondum cognoſcebat myſterii dignitatem; poſtquàm vero cognouit, qa eſt facta vnigeniti Dei templum, quomodo poterat hoc vſurpare? Sed ſequentes Eunomium, putāt, quia illi auſi ſunt hoc dicere quòd Ioſeph hoc auſus fuit, ſicuti inſanus neminem reputat eſſe ſanum. HIERO. contra Heluidium, Ad ſummam illud requiro, cur ſe abſtinuerit Ioſeph vſque ad partus diem. reſpondebit vtique, quia angelum audierat dicentem, Quod in ea natum eſt. Qui ergo ſomnio tantum credidit, vt vxorem nō auderet tangere, hic poſtquam paſtores audierat, Magos viderat, miracula tanta cognouerat, templum Dei ſpirituſſancti ſedem domini ſui matrem audebat attingere? CHRY. ſuper Matth. Poteſt etiā dici ꝙ verbū cognoſcendi

di hic accipitur pro agnitione: vere enim non agnouit eam ante cuius fuerat dignitatis, & poſtquam peperit, tunc cognouit eam, quia ſpecioſior & dignior facta fuerat q̄ totus mūdus, q͡a quē totus mundus capere non poterat, in anguſto cubiculo vteri ſui ſola ſuſcepit. HILA. in Ho. Vel al'r, Propter ſanctiſſimæ Mariæ gl'ificationē a Ioſeph cognoſci non potuit, donec peperit, dominū.n.gloriæ habens in vtero quomodo cognoſceretur, ſi Moyſi cum Deo colloquentis glorificata

ſcebat eam, donec peperit fi'iū ſuum primogenitum, & vocauit nomen eius Ieſum.

eſt facies, vt non poſſent intendere in eum filij Iſrael, quantomagis Maria agnoſci vel intueri non poterat, quem dominum potentiæ vtero habebat? Poſt partū autem a Ioſeph agnita inuenitur ſpecie

Ibidem. faciei, non tactu libidinis. HIERO. ſuper Matthæum, Ex hoc autem quod dicitur. {Filium ſuum primogenitū.} quidam peruerſiſſime ſuſpicantur & alios filios habuiſſe Mariam dicentes, primogenitum non dici niſi qui habeat & fratres, cum hic mos ſcripturarum ſit, vt primogenitum non eum vocent, quem fratres ſequūtur, ſed eum qui primus natus ſit. HIERO. contra Heluidium, Alioquin ſi non eſt primogenitus niſi quem ſequuntur & fratres, tamdiu ſacerdotibus primogenita non debētur, quādiu & alia fuerint procreata. GLO. Vel primogenitus dicitur inter omnes electos per gratiam, proprie autem vnigenitus Dei patris vel Mariæ dicit. Sequitur: {Et vocauit nomen eius Ieſum.} Die octauo quo fiebat circuncíſio & nomē imponebatur. REMI. Liquet autem hoc nomen fuiſſe notiſſimum ſanctis patribus & Dei prophetis, maxime illi qui dicebat, Defecit in ſalutari tuo anima mea, & exultauit cor meū in ſalutari tuo. Et illi qui dicebat, Exultabo in Deo Ieſu meo.

CAPVT. II.

AVGV. in Ser. de Epi. Poſt miraculum virginei partus, quo vterus diuino numine plenus, ſaluo pudoris ſigno Deum hominemque profundit, inter obſcuras cubiculi latebras & præſepis anguſtias, in quibus infinita maieſtas membris contractioribus ſtabulabat, dum pendet ad vbera & vilium patitur Deus inuolumenta pannorum, repente nouum de cœlo ſydus terris effulſit, & totius mundi diſſipata caligine, noctem conuertit in diem, ne dies celaretur in nocte, vnde Euangeliſta dicit, {Cum ergo natus eſſet.} REMI. In principio autem huius euangelicæ lectionis tria ponit. Perſonam, cum dicitur. {Cum na. eſſet Ieſus locum cum ait, {In Bethleem Iudæ.} tempus, cum addit, {In diebus Hærodis regis.} Et hæc tria ad confirmationem narrandæ rei ponuntur. HIERO. ſuper Matth. Putamus autem ab euangeliſta primū editū, ſicut in hæbraico legimus Iudæ nō Iudeæ. Quę eſt enim aliarum gentium Bethleem, vt ad diſtinctionē eius hic Iudeæ poneretur? Iudæ aūt icirco ſcribitur, quia & aliā bethleē in Iudęa legimus in li. Ieſu filij Naue. GLO. Duæ enim Bethleem ſunt, alia quæ eſt in terra Zabulon, altera quę in terra Iuda, quæ prius vocata eſt Effrata. AVG. in lib. de Con. euan. De ciui-

Lib. 2. ca. 1. tate aūt bethleem Matthæus Lucaſque conſentiunt, Sed quomodo & qua cauſa ad eam venerint Ioſeph & Maria, Lucas exponit, Matthæus prætermittit. Econtra de Magis ab oriente venientibus Lucas tacet, Matthæus dicit. CHR. ſuper Matthæū. Sed videamus quid ad vtilitatem reſpiciat, φ euāgeliſta tēpus deſignat quo Chriſtus naſcitur dicens. {In diebus He. regis}. quod dicit, vt prophetiam Danielis impletam demonſtraret, quę poſt. lxx. ſeptimanas annorum Chriſtum naſciturum eſſe prædicit. Nam ex illo tempore vſque ad regnum Herodis. lxx. ſeptimanarum anni ſunt conſummati; vel ideo quia quandiu iudaica gēs ſub iudaicis regibus, quāuis peccatoribus tenebat Prophetæ mittebantur ad remedīū eius, nunc qn̄ lex Dei ſub poteſtate regis iniqui tenebat, & iuſtitia Dei ſub dominatione Romana premebat, naſcitur Chriſtus, quia magna & deſperabilis infirmitas, medicū artificioſiorē quęrebat, vel iō regis alienigenæ mentionē fecit, vt impleretur prophetia quæ dixit: Non auferetur ſceptrum de Iuda, nec dux de femore eius, do-

Lib. 3. ſatis longe. nec veniat qui mittendus eſt. AMB. ſuper Lucam. Fertur autem quòd Idumei latrones aſcalonam ingreſſi, Antipatrum inter alios adduxerunt captiuum. Is igitur imbutus myſterijs Iudęorum, Hircano iudææ regi amicitia copulatur, quem pro ſe ad Pompeiū Hircanus direxit, & quia legationis fructu potitus eſt, per eam gratiam partem regni affectauit. Occiſo autem Antipatro, filius eius Herodes ſub Antonio Senatuſconſulto Iudæis regnare præceptus eſt, in quo claret Herodem nulla affinitate generis Iudæorum regnū quæ-

Hom. 6. circa medium. ſiſſe. CHR. in Hom. Dicitur autem: {Herodis regis.} dignitatē addens, quia & alius filius fuit Herodes qui Ioannem interfecit. CHRY. ſuper Matth. Dum ergo hoc tempore natus eſſet. {Ecce Magi veniunt. hoc eſt, confeſtim vt natus eſt, magnum Deum

In cap. Daniel. 2. oſtendentes in paruulo homine. HIER. Magi vero ſunt qui de ſingulis rebus philoſophantur, ſed ſermo cōmunis Magos pro ma-

F leficis accipit, qui aliter tamen habentur apud gentē ſuā, eo φ ſint philoſophi caldeorū, & ad huius artis ſcientia reges quoq; & principes eiuſdem gentis omnia ſapiunt, & ipſi primum ortum domini intellexerunt. AVG. in ſer. de Epi. Iſti autem Magi quid fuerunt niſi primitiæ gentium? Iſraelitæ paſtores, Magi gentiles, illi prope, iſti longe, vtrique tamen ad angularem lapidem cucurrerunt. Manifeſtatus eſt ergo Ieſus nō doctis, nec iuſtis, præualet nāque imperitia ruſticitate

Ser. 2. qui ē de temp. 3.

CAP. II.

CVm natus eſſet Ieſus in Bethlehem Iudæ, in diebus Herodis

paſtorum, & impietas in ſacrilegijs Magorum, vtroſque ſibi lapis ille angularis attribuit, quippe qui venerit ſtulta eligere vt confunderet ſapientes, & non vocare iuſtos, ſed peccatores, vt nullus magnus ſuperbiret, nullus infirmus deſperaret. GLO. Hi autem Magi

G reges fuerunt, qui etſi tria munera obtuliſſe dicuntur, nō ideo nō plures quàm tres fuiſſe probantur, ſed vt per eos gentes quæ ex tribus filijs Noe natæ ſunt, venturæ ad fidem præfigurarentur, vel tot fuerunt principes, qui plures duxerunt in comitatu ſuo. Venerunt autem non poſt annum, quia tunc inueniretur in Aegypto non in præſepio, ſed tertiadecima die. Ad oſtendendum autem vnde venirent dicitur, {Ab oriente.} REMI. Sciendum eſt autem, quia varia eſt de Magis opinio. Quidam enim dicunt eos fuiſſe Chaldeos, Chaldei enim ſtellam pro Deo colebant, & icirco dixerunt quod nuncupatiuus eorum Deus, oſtenderit Deum verum natum. Alij vero dicunt Perſas eos fuiſſe, nonnulli dicunt illos de vltimis finibus terræ fuiſſe, Alij vero dicunt illos fuiſſe nepotes Balaam, quod magis eſt credendum. Balaam enim inter cætera quæ prophetauit dixit, Orietur ſtella ex Iacob. Illi vero habentes hanc prophetiam, mox vt viderunt ſtellam nouam, intellexerunt regem natum & venerunt. HIERO. Hanc enim ſtellam futuram vaticinio Balaam

H nouerant, cuius erant ſucceſſores. Sed quærendum eſt, ſi Chaldei vel Perſæ aut de finibus terræ fuerunt, quomodo in tam breui ſpatio Hieroſolymam venire potuerunt? REMI. Sed ſciendum eſt, quòd aliqui ſolent dicere quòd puer qui tunc natus eſt in tam breui ſpatio temporis de vltimis finibus terræ eos perducere potuit. GLO. Vel non mirandum eſt eos in xiij. diebus veniſſe in Bethleem, cū equos arabicos, & dromedarios habuerint, qui ſunt ſatis veloces ad iter. CHR. ſuper Matth. Vel per biennium ante Chriſti natiuitatem profecti ſunt, & ſtella eos præcedebat, & neque eſca, neque potus defecit in peris eorum. REMI. Vel ſi fuerunt ſucceſſores Balaam, reges iſtorum nō longe diſtant a terra promiſſionis, icirco in tam breui ſpatio temporis Hieruſalem venire potuerunt. Sed tunc quærendum eſt, quare euangeliſta dicat eos ab oriente veniſſe. Quod ideo eſt, quia ab illa regione venerunt, quæ in orientali parte Iudeæ poſita eſt. Pulchre autem ipſi ab oriente veniſſe dicuntur, quia omnes qui ad dominum veniunt, ab ipſo & per ipſum

I veniunt. Ipſe enim eſt oriens, ſecundum illud, Ecce vir oriens nomen eius. CHR. ſuper Matthæum. Vel ab oriente venerunt vnde dies naſcitur, inde initium fidei proceſſit, quia fides lumen eſt animarum. Ab oriente ergo venerunt, ſed Hieroſolymam. REMI. Quamuis dominus ibi natus nō eſſet, quia licet agnoſcerent natiuitatis tempus, locum tamen non cognouerunt. Hieruſalem enim regia ciuitas eſt, & crediderunt quod talis puer non niſi in vrbe regia naſci debuiſſet. Siue ideo venerunt, vt adimpleretur quod ſcriptum eſt, De ſyon exiuit lex, & verbum domini de Hieruſalem, quia ibi primo annunciatus eſt Chriſtus. Siue vt ſtudio Magorum damnaretur pigritia Iudæorum. {Venerunt ergo Hieroſolymam dicentes, Vbi eſt qui natus eſt rex Iudæorum?} AVG. in ſer. de Epi.

Ser. 2. Cum aūt multi nati atq; defuncti eſſent reges Iudæorum, nunquid quemquam eorum adorandum magi quærebant, quia nec quemquam eorum loquentē de cælo didicerant? Nō itaq; regi Iudæorū quales eſſe illic ſolebāt, hunc tam magnū honorē longinqui alienigenæ ab eo de regno prorſus extraneis a ſe deberi arbitrantur. Sed

K talē natū eſſe didicerant, in quo adorando, ſe ſalutem quæ ſecundū

Ex ſer. 7. Deum eſt, conſecuturos minime dubitarent; neque enim ætas eius ſaltem, cui adulatio humana ſeruiret, non de membris purpura, nō in capite diadema fulgebat, non pompa famulantiū, non terror exercitus, non glorioſa fama præliorū, hos ad eum viros ex remotis terris cum tanto voto ſupplicationis attraxerunt. Iacebat in præſepio

Aug. ſer. 6. de Epiph. puer, ortu recens, exiguus corpore, contemptibilis paupertate. Sed magnum aliquid latebat in paruo, quod illi homines primitiæ gentium, non terra portante, ſed cœlo narrante didicerant, vnde ſequitur. {Vidimus enim ſtellā eius in oriente.} Annunciant & interrogant, credunt & quærunt, tamquam ſignificantes eos qui ambulant per fidem, & deſiderant ſpeciem. GREGORIVS. in Hom. Sciendum autem, quod Priſcillianiſtæ hæretici qui naſci vnumquemque hominem ſub conſtitutionibus ſtellarum putant, in adiutorium ſui erroris aſſumunt, quod noua ſtella exijt, cum dominus in carne apparuit, cuius fuiſſe fatum, eandem quæ apparuit ſtellam putant. AVG. contra Fauſtū.

Lib. 3. c. 1. Et

Et ſecundum Fauſtum hic ſtella inducitur, quæ confirmat Geneſim, ut recte geneſidium hoc magis nuncupari poſſit quàm euan-

Lib. 5. ca. 1. gelium GRE. in Hom. Sed abſit a fidelium cordibus, ut eſſe quid fatum dicant. AVG. de Ciui. dei. Nam homines quando fatum audiunt, vſitata loquendi conſuetudine non intelligunt, niſi vim poſitionis ſyderum, qualis eſt, quādo quis naſcitur ſiue concipitur, φ aliqui alienant a Dei uoluntate. Et hi ab auribus omniū

regis, ecce Magi ab Oriente venerunt hieroſolymam dicentes Vbi eſt qui natus eſt, rex Iudeorum? Vidimus enim ſtellā eius in Oriente, & uenimus adorare eum.

repellendi ſunt, qui qualiūcumque deorum volunt eſſe cultores. Aliqui vero ſtellas, hanc putant habere poteſtatem traditam ſibi a ſumma Dei poteſtate, qui magnam cælo faciunt iniuriam, in cuius uelut ſplendidiſſima curia opinantur ſcelera facienda decerni, qualia ſi aliqua terrena ciuitas decreuiſſet, genere humano decernente, fuerant auertenda. CHRY. ſuper Matt. Si ergo aliquis adulter & homicida fiat per ſtellam, magna eſt iniquitas illarum ſtellarum, magis autem illius qui creauit ſtellas, nam cum ſit præſcius futurorum Deus, ex quo tanta iniquitas futura erat per ſtellas, ſi uoluit ei dare non eſt bonus, ſi uoluit ei dare, & non potuit, impotens eſt. Si etiam ſtellæ eſt, quòd aut mali ſumus aut boni, ergo nec bonum noſtrum laudandum eſt, nec malum uituperādum, quia nec in nobis eſt uoluntarius actus: ut quid enim mali mei pœnam ſuſcipiam, quod non uoluntate, ſed neceſsitate commiſi? CHRY. ſuper Matth. Ipſa denique mandata Dei ne peccent homines, aut hortamenta ut faciant bonum, hanc inſipientiam deſtruunt. Quis, n. iubet aliquem ne faciat malum, quod non poteſt declinare? aut faciat bonum, ad quod non poteſt peruenire?

Lib. 6. philoſophiæ, c. 1. GREG. Nyſſ. Inſipientes uero ſunt & orationes omnibus ſ'm fatum exiſtentibus, exulat autem ex prouidentia Dei cum pietate, cum his & homo organum ſolū inuenitur ſuperni circularis motus, ad hoc. n. moueri ad operationes aiunt, non ſolum partes corporis, & animæ excogitationes, & uniuerſaliter qui hoc dicūt, quæ in nobis ſunt, & contingentis naturam deſtruunt ea, & nihil aliud eſt hoc, quàm omnia euertere, vbi etiam de reliquo erit liberum arbitrium, liberum. n. oportet eſſe quod eſt in nobis. AVG. de ciui.

Lib. 5. ca. 6. Dei. Non uſquequaque autem abſurde dici poteſt, ad ſolas corporum differentias affatus quoſdam valere ſydereos, ſicut ſolaribus acceſſibus & deceſſibus, uidemus anni tempora uariari, & lunaribus incrementis atque decrementis augeri & minui quędam genera rerum ſicut conchas & mirabiles ęſtus Oceani, non autem

Lib. eo. c. 1. animi voluntates poſitionibus ſyderum ſubdi. Quòd ſi dicantur ſtellæ ſignificare iſta potius quàm facere, quid eſt, φ nunquam dicere potuerunt, cur in vita geminorum, in actionibus, in euentibus, profeſſionibus, actibus, honoribus, cæteriſque rebus ad humanam vitam pertinentibus, atque in ipſa morte plerūque ſit tanta diuerſitas, ut ſimiliores ſint multi extranei, quàm ipſi inter ſe gemini, per exiguum temporis interuallum in naſcendo ſeparati, in conceptu

Lib. eo. c. 8. autem per concubitum vno etiam momento ſeminati? Quidam vero non aſtrorum conſtitutionem, ſed omnium connexionem ſeriemque cauſarum, quam Dei ſummi tribuunt uoluntati, & præ-

Lib. eo. c. 1. ſenti fati nomine appellant. Si quis ergo res humanas fato tribuit quia ipſam Dei uoluntatem uel poteſtatem fati nomine appellat, ſententiam teneat, linguam corrigat, quoniam fati nomen ſolet a

Lib. eo. c. 9. loquentibus, poni in ſyderum conſtitutione, vnde voluntatē Dei fati uocabulo non nuncupamus, niſi forte ut fatum a fando. i. a loquendo dictum intelligamus. Scriptū eſt, Semel locutus eſt Deus, duo hæc audiui. Vnde non eſt multum cum eis de verbi contro-

Lib. 2. ca. 5. uerſia laborandum atque certandum. AVG. contra Fauſtum, Si autem ſub fato ſtellarum nullius hominis Geneſim ponimus vt liberum arbitrium voluntatis ab omni neceſſitatis vinculo uindicemus, quanto minus illius temporalem generationem ſub aſtrorum conditione credimus factam, qui eſt vniuerſorum æternus creator & dominus? Itaq, illa ſtella quam viderunt Magi Chriſto ſecundum carnem nato, non ad decretum dominabatur, ſed ad teſtimonium famulabatur. Proinde non ex illis erat ſtellis, quæ ab initio creaturæ itinerum ſuorum ordinem ſub creatoris lege cuſtodiunt, ſed nouo virginis partu nouum ſydus apparuit, quod myſterium officij ſui etiam ipſis Magis quærentibus Chriſtum, cum ante faciem præiret, exhibuit, donec eos vſque ad ipſum locū, vbi Deus verbum infans erat, præeundo perduceret. Quidā aūt aſtrologi ita conſtituerunt naſcentiū hominū fata ſub ſtellis, vt aliquam ſtellarum hoīe aliquo nato circuitus ſui ordinem reliquiſſe, & ad eum qui natus eſt perrexiſſe aſſeuerent. Sortem quippe naſcentis aſtrorū ordini colligari arbitrantur, nō aſtrorum ordinem ad hoīs nati diem poſſe mutari. Quapropter ſi ſtella illa ex his erat, quæ in cælo peragūt ordines ſuos, qūo poterat diſcernere, qđ Chriſtus acturus erat, quæ nato Chriſto iuſſa eſt relinquere quod agebat? Si autem vt probabilius creditur ad demonſtrandum Chriſtum, quæ non erat, exorta eſt, nō ideo Chriſtus natus eſt, quia illa extitit, ſed

A illa extitit, quia Chriſtus natus eſt, vnde ſi dici oporteret, nō ſtellā Chriſto, ſed Chriſtum ſtellæ fatū fuiſſe diceremus, ipſe quippe illi, non illa huic naſcendi attulit cām: CHRY. in Ho. Non eſt hoc

Hom. 5. etiam aſtronomiæ opus a ſtellis ſcire eos qui naſcuntur, ſed ab hora natiuitatis futura prædicere, hi autem tp̄s natiuitatis nō cognouerunt, vt hinc ſumētes initium a ſtellarū motu futura cognoſcerent, ſed ecōuerſo. Dicūt ergo {Vidimus ſtellam eius} GLO. i. propriā, quia hāc creauit ad oſtēſionem ſui. AVG. in ſer. de Epi. Paſtoribus angeli, Magis ſtella Chriſtum demonſtrat, vtriſque loquitur lingua cælorum, quia lingua ceſſauerat prophetarum. Cęlos angeli habitant, & ſydera exornant, vtriſque ergo cęli ennarāt gloriam Dei. GRE. Et rationabiliter Iudęis, tanq̄ ratione vtenti-

B bus rationale animal. i. angelus prædicare debuit. Gētiles vero q͡a ratione vti neſciebant, ad cognoſcendum dn̄m non per vocem, ſed

Hom. euangeliorū 10. per ſigna perducūtur, quia & illis prophetiæ tanq̄ fidelibus, & iſtis ſigna tanq̄ infidelibus data ſunt. Eiſdem autem gentibus Chriſtū, cum perfectæ eſſe ętatis Apoſtoli prędicāt, eumque paruulum & necdum per humanioris officium loquentem ſtella gentibus denuntiat, quia nimirum rationis ordo poſcebat, vt loquentem iam dn̄m, loquentes nobis prædicatores, & necdum loquentem elemēta muta prędicarent. LEO Papa in ſerm. de Epiph. Ipſe etiam

Serm. 3. de Epiph. Chriſtus expectatio gentium, de quibus quondam beatiſſimo patri Abrahę innumerabilis fuit promiſſa ſucceſſio, non carnis ſemine, ſed fidei fęcunditate generanda, & ideo ſtellarum multitudini comparata, vt ab omni gentium patre, non terrena ſed cæleſtis progenies ſperaretur. Ad credendū ergo promiſſæ poſteritatis hæredes in ſyderibus deſignari, ortu noui ſyderis excitant, vt in quo cęlum eſt adhibitum in teſtimonium, cæli famuletur obſequium.

C CHRY. in Hom. Qm̄ autem non cæleſtium vna ſtellarum hæc

Hom. 6. fuit, manifeſtum eſt, nulla. n. alia ſtellarū hac via procedit, hæc. n. ab oriente in meridiem ferebatur. ita. n. Paleſtina ad Perſidem iacet. Secundo autem a tempore quo videbatur, non. n. in nocte apparuit tantum, ſed in media die, quod non eſt uirtutis ſtellæ, ſed nec etiam Lunæ. Tertio ab eo φ apparebat, & occultabatur rurſus, cum. n. intrauerunt Hieroſolymam, occultauit ſeipſam, deinde vbi Herodem reliquerunt, ſeipſam monſtrauit: neque etiam proprium quendam greſſum habebat, ſed cum oportebat ire Magos, ibat, quando autem ſtare oportebat, ſtabat, ſicut & de columna nubis erat in deſerto. Quarto, quia non ſurſum manens partum virginis oſtentabat, ſed deorſum deſcendens hoc faciebat, quod non eſt ſtella motus, ſed virtutis cuiuſdam rationalis, unde vr̄ hæc ſtella virtus inuiſibilis fuiſſe in talem apparentiam formata. REMI. Nonnulli dicunt hanc ſtellam fuiſſe Spiritumſanctum, vt ipſe qui poſtea ſuper baptizatum dn̄m deſcendit in ſpecie columbæ, in ſpe-

D cie ſtellæ apparuit Magis. Alii dicunt fuiſſe angelū, vt ipſe qui apparuit paſtoribus, apparuerit etiam Magis. GLO. Sequitur etiam. {In oriente} Vtrum ſtella in oriente orta ſit, an ipſi ibi poſiti natam & occidentē viderint, ambiguum eſt, potuit. n. naſci in Oriēte & eos in Hieruſalem perducere. AVG. in ſer. de Epipha. Sed dicturus es. A quibus audierunt quòd talis. ſ. ſtella Chriſtum natū ſignificaret? profecto ab angelis aliqua monitiōe reuelationis. Quæris fortaſſis, ab angelis bonis an malis? Chriſtum quidem & angeli mali, hoc eſt dæmones, filium Dei eſſe confeſſi ſunt. Sed cur non & a bonis non audierint, quando in Chriſto adorando ſalus eorū iam quærebatur, non iniquitas damnabatur? Potuerunt ergo illis & angeli dicere. Stella quā vidiſtis, Chriſtus eſt. Ite, adorate illum, ſibi natus eſt, & ſimul iudicate qualis quantuſque natus ſit.

Serm. 4. LEO Papa in ſerm. de Epiph. Vel præter illam ſtellæ ſpeciem, quæ corporeum incitauit obtuitum fulgentior ueritatis radius eorum corda perdocuit, & hoc quidem ad illuminationem fidei pertine-

Queſt. 63. bat. AVG. in lib. de quæſt. No. & ve. teſta. Vel Iudæorum na-

E tum regem intellexerunt, cum ſtella indice temporalis rex ſoleat deſignari. Hi enim Magi Chaldæi non maliuolentia aſtrorum curſum, ſed rerum curioſitate ſpeculabantur. Sicut enim datur intelligi, traditionem Balaam ſequebantur qui dixit, Orietur ſtella ex Iacob. vnde videntes ſtellam extra ordinem mundi, hanc intellexerunt, quā Balaam futuram indicem regis Iudæorum prophetauerat. LEO Papa in ſerm. de Epiph. Potuerunt autem

Serm. 4. illis credita & intellecta ſufficere, vt corporali intuitu non inquirerent, quod pleniſſimo viſo mentis inſpexerant, ſed diligentia ſagacis officij ad videndum, vſque ad puerum perſeuerans noſtri temporis hominibus ſeruiebat, vt ſicut omnibus nobis profuit, quòd poſt reſurrectionem domini veſtigia vulnerum eius, Thomæ apoſtoli explorauit manus: ita ad noſtram vtilitatem proficeret, quòd infantiam ipſius Magorum probauit aſpectus. Vnde dicunt {Venimus adorare eum.} CHRY. ſuper Matth. Sed numquid neſciebant, quia in Hie-

ruſalem